



De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De SS. Eremitis in Sina & circuncircà interemptis, ex relatione Nili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

IANVARIVS.
NILI MONACHI, DE INTEREMPTIONE
 SANCTORVM PATRV, QVI ERANT IN SINA
 & *Rhaiti regione: ex Simeone*
Metaphraſte.

IANVAR 14.

Eremiticæ
vitæ com-
mendatio.Summum
bonum.

V M post incurſionem Barbarorum errarem ego, veni in Pharan. Quidam autem ex ijs, qui aderant, cum audiſſent me laudare vitã eremiticã, ipſi quoquẽ ex ſe multa adijciebant encomia, dicentes eam eſſe plenã tranquillitate, liberã ab omni perturbatione: vt quẽ animã ſtatum, quẽ in ijs, quã non videntur, philoſophatur, ſilentio & quiete amplificet, & per hæc, via progredientem ducit propẽ Dei cognitionem: quam quidem eſſe extremum expetendum, & extremã beatitudinem, omnes qui fuerunt à ſeculo ſapientes, tanquã vna lingua & vno animo opinantur. Cum lachrymantibus autem deſixiſq; oculis eos attende-

rem, & miſerabiliter admodũ eiulãſſem: ſedebã enim valdẽ conturbatus propter eas, quẽ mihi acciderãt, moleſtias, ipſoq; vultu manifeſtẽ annunciabã meã calamitatem.

Postquã illi hæc viderunt, adhuc fortãſe volentes producere ſeriem orationis, cum à rectã paululũm declinãſſent, & ſimul in orbem circunſediſſent, & deindẽ paululũm ſiluiſſent, rursũs loqui aggredientes, diligenter & cum quadã commiſeratione me rogãrunt cauſã, cur ſic eſſem perturbatus. Vbi autem ad eorum rogatum ſcui adhuc lamentabiliũs: maiorem enim mihi commouit animi perturbationem interrogatio eorum, quã acciderant, & rursũs coẽgit cogitatione res tanquã præſentes intueri: illi rursũs ſtatim, Nunquid, dixerunt, ò ſenex, eorum quẽ à nobis dicta ſunt, aliquid fuit tibi cauſa doloris? an errorem noſtrã deſens ſententiã, nos dicere falſum deprehendiſti? Non paruã enim intrinſecũs triſtitiã ostendit & ipſe adſpectus, & lachrymã oculorum. Sed ſic illi quidem: Ego autem eis dixi:

O patres & fratres, quid vobis primũ dicam? Ad quid autem respondebo, cum iam nubes mœroris, menti meã offundat tenebras? Nam ſum quidem ipſe quoquẽ veſtrã, vt videtis, ſententiã. Solitudinis autem ſciens quanta ſit vtilitas, eã olim ſum admiratus: & cum propter eius deſiderium ſtatuifſem omnia relinquere, domum, patriã, cognationem, amicos, conſanguineos, facultates, totum illi me dẽdidi: ſed ea mihi eũm perdidit, qui erat omnium chariſſimus, & ſolum, vt videre licet, reliquit, deſertum ab omni conſolatione: & propterea eã non ſinit omninõ laudare animi perturbatione, cum deſiderij veluti tyrannidem vicerit graue malum, quod accidit. Sed ò ſtultitiã, progreſſus ſum ad philoſophandum, relicta filij lamentatione, & mihi inuenit ocium cogitatio, quã nunc quoquẽ nihil aliud ſuſcepit cogitandum, præter eãdem Theodoſij. Mihi enim perpetuõ eius remanet ſimulacrum, aliãſ aliter viſione apprehendens, varijs modis factã fuiſſe interemptionem, & ſtebilem vocem mihi audire videor: & eũm ob idũm humili ſe temerẽ volutantem adſpicio, illa mente apprehendens, quã par erat præſentem eũm viſu didiciſſe: Hei mihi, miſerande fili, etiamſi adhuc vixiſſes, eſſes mortuus: O acerbã ſeruitutem, etiamſi mortem effugiſſes: O in ſepultã ſepulturã, ſi barbaricus enſis te confeciſſet. Quid ſeruitutem lamentabor? Quid mortem deſlebo? Nam ſi viuis ſuperſtes, (quod non ſinit, vt exiſtitem, probabilitas: quando enim non fuit manus barbarica prompta ad occidendũ, inſeruiens irã, quã ſemper ſitit humanũ ſanguinem?) quis eſt tuus vitã ſtatus? flagella omninõ quotidiana, & iuſſã planẽ inhumana, minãq; citra veniã, & violentiã. His quoquẽ accedunt opera grauifſima, quẽ tuas vires excedunt: & cuſtodia, quã caueri non poteſt: & libertas, quã omninõ eſt à ſpe aliena: immõ verõ metus quoquẽ mortis quotidianus, qui propẽ habet enſem, eo enim ſcit barbarus metiri ſuã irã, vt qui non loris, nec viminibus vti ſolet ad verbera, ſed paruis & magnis delictis vnã pœnã imponat, mortem: quando etiam abſq; peccato, aut ebrietate debacchans, aut temerario cedens impetui & inconsideratã appetitioni, facile aliorum ludere interitum didicit conſuetudine.

Sin autem es mortuus, vbinã accepifſi occiſionem corporis? vndenã proceſſerunt

Nilus dat
ſe ſolitudi-
ni.Plangit
Theodoſij
cãdem.Immanis
crudelitas
barbarorũ.

serunt fluentia tui sanguinis? Quomodo palpitasti atro cruore conspersus, & miseris pedibus mortiferam saltans saltationem? Quomodo supplex fuisti ei, qui te interimebat, barbaro, eius sequitiam volens emollire miserabilibus gestibus? Nam alter alterius vocem minimè intelligebatis: in qua quis aprè & concinnè componens precatorem, iram animam sepè fleat ad misericordiam. Quisnam locus tuum cepit corpus? Quanam fera tuum corpus dilaniarunt? Quanam aues repletae fuerunt tuis carnibus? Quodnam sidus oriens vidit tui ventris mysteria, & adspexit tua effusa viscera? Quidnam ferros ferarum vicit dentes, ut quod vel fuerit reliquum satietati, aut propter duritiam manserit non confectum? quod quidem aprico est Soli expositum, & propter solitudinem, sepulturam minimè est confectum. Si quis hoc allatum mihi dedisset, aut me duxisset & iuxta id statuisset, haberem saltem aliquam parvam doloris consolationem, tanquam vinum & sentiens relictum membrum alloquens, seu os, seu caro, seu pilus esset id, quod visum fuisset. Nam quorum in calamitatibus moderatae sunt res aduersae, habent magnum ut in malis commodum: & se reuera secunda quadam expleunt voluptate, dum eos, qui ad ipsos attinent, in morbo diu curant, & videndi satietatem tempore accipiunt, eisque assident, dum deficiunt & agunt animam, & extrema verba audiunt, eosque, dum effertur, sequuntur, & sepulcro vident extremum impositum signaculum. Quae quidem omnia ei, qui luget, magnam afferunt consolationem: deducio, inquam, & sepultura, & amicorum commiseratio, leuantia animi aegritudinem.

Ego autem quonam horum consolabor dolorem, qui nec sciam quidem quomodo sit mortuus, neque mortui habeam simulacrum visione expressum, quale esset in fine? Quorum enim adspetus memoriae non mandauit figuras, eorum sunt formae instabiles & minimè terminatae, & aliàs aliter expressae, & simulacrorum varietatibus deceptam cruciantes cogitationem. O malorum incertitudinem: O dubiam & inopem calamitatem. Nescio quid primum defleam, quid conueneram ignoro: mortuum lugebo, an viuum: vincum, an omnino sublatum de medio: acerbam tolerantem seruitutem, an qui eodem subierit miserabilem? Captiuus enim, est obnoxius & subiectus omni contumelia, poenisque ac supplicijs vel inuitus submittitur, ut potè quod sit in eius domini potestate, quam velit ferre sententiam. O qui mihi in hodiernum vsque diem fuisti omnium, quae erant in vita, socius, & solus captiuus seruitutis fecisti periculum. Fuisti socius longae peregrinationis, sensisti mecum arumnas in terra aliena, fuisti in solitudine participas afflictionis. Isaac in ijs, quae patri videbatur, imitatus es obedientiam. Quomodo ergo nunc solus subiisti extremam calamitatem, & solus exantlas mala captiuitatis? Cur ergo propter clementiam ens euasi periculum? Cur non me alijs quoque mortuis adiecit crudelis dextera? Sed mihi parsum est, ut mala fortasse maiora experirer: & quod meae breui inuideretur liberationi, ut modò longum de te lectum sentirem. Sed magna quidem animi aegritudo haec mihi praebet dicenda, Quoniam autem vos quoque video mecum tangi misericordia, & non aliter esse affectos, quam ipse, qui est passus: eius autem, quod dico, signum est & intensa auditio, & continui luctus, omnia mea vobis singularim, ut se habent, narrabo: & maximè, si vos ad me audiendum breue ocium accommodaueritis, & nulla res necessaria vos vocet ad propria. Nam ipsi quoque, scitis, grauem esse narrationem, si distrahatur animus, atque adeo tedium praebere & molestiam.

Captiuorum infelix conditio.

Gen. 22.

Doloris lenimentum.

Haec cum ex illo audiissent, & vultu & voce ostendentes se egrè ferre quod rogasset, Quod aliud, dixerunt, est ocium prestabilius, quam curare cor exercitatum, & exinanire dolorem animae, quae molestia afficitur: Leuatur enim anima aegritudine, cum narratione eorum, quae sunt molesta, veluti exinanitur animi aegritudo. non secus ac nubes aliqua, a qua distillant guttè pluuia, ut potè quod caligo paulatim expurgatur: sicut rursus fertur silentio, perinde ac si pus aliquod humidum inflammaret, & in vulnere saliret & palpitaret, & nesciret quonam modo posset egredi & exinaniri. Viti sunt itaque dicere probabilia. Cum illi certè sic dixissent, ego sic promissum exequi incipio, sic dicens:

Mihi misero, o amici, fuere duo filij: & hic, qui mihi modò fuit luctuum occasio: & alter, qui remansit apud matrem. Post hos susceptos, dissolui cum mea vxore consuetudinem, siue ad successionem generis, siue ad curam gerendam senectutis, arbitratus hos sufficere. Me autem traxit quoddam vehemens desiderium, ut huc venirem: eramque toto animo erectus ad quietem & silentium, neque aliud poteram animo cogitare aut adspicere, praeter hoc. Quando enim cuiuslibet rei desiderium animum inuaserit, ab omnibus

rebus per vim abstrahit, etiam à rebus bonis, & in quas est studium conferendum: & fert ad id quod desideratur, propter nullum laborem aut defatigationem desistens ab appetitione. Cùm ergò iuberet mihi, vt peregrinarem: nec liceret repugnare sic iubenti tyrannicè, accepit filios: erant autem paruuli & planè infantes, & adduco ad matrem: & vnum quidem ei trado, alterum autem apud me detinco: & dixi quod constitueram, & constanter asserui fore, vt nequaquam ab hac traducerer sententia.

Potius specialis spiritus sancti instinctu, post matrem carnalem concupiscentiam, potuit sanctus religiosus ingredi, vixore id concedente inuita, & ex iure communi.

Illa autem priùs quoquè erudita minimè cōtradicerè, & tunc meum videns vultum rogari minimè ferentem, vim non ferens, sed nec omninò valens continere lachrymas, permittit vt peregrinarem, potius cedens necessitati, quàm voluntate consentiens. Cùm enim videret firmum ac stabile iudicium, & apud se consideraret dolorem separationis, eo neglecto, quod sibi esse posset molestum, id spectabat, quod mihi futurum esset gratum: malens vinci in ijs, in quibus, etiam si veller, nō poterat vincere. Scitis autem omninò, quanta res sit disunctio eorum, qui fuerunt vniti coniunctione legitimi matrimonij, & qui facti sunt corpus vnum, arcano eius qui coniunxit, consilio. Non minùs enim in his molesta est separatio, quàm si corpus secaret gladius. Ego autem virtutem sum admiratus cupiditatis, quādo vidi eam vicisse & naturam, & diuturnum habitum. Quanta enim esset, coniectabam ex eo, quòd vincula soluit insolubilia, quæ sola mors nouit soluere, quæ propterea quòd desit sensus, efficiat vt careatur molestia. Sensus autem viuis vehementiorem, atque adeò intolerabilem immittit dolorem, vt qui & consuetudinem reuocat in memoriam, & naturalem affectionem, cuius ego, propter maioris boni desiderium, nullam ducebam rationem, vt qui magis proposito festinare ad secessum. Ea me fecit amatorem huius quietis & silentij, & deduxit ad eam quæ desiderabatur, solitudinem: effecitque, vt diù iucundè viuere, magna fruens tranquillitate, & secundo vento ad scopum tenderem: donèc procella, quæ nescio vnde & quomodò spirauit, illam inuexit tempestatem, quæ sanctorum corporum vexauit cateruas innumerabiles, etiam si non profundo obruit. Solùm enim contriuit, neque tamen eos vllò damno affecit eorum, quæ exportabatur. Nam cùm totum onus mercium in se recepissent gubernatores, & proram ad cælum erexissent, ijs, quæ solutæ erant, tabulis relictis prædonibus, ad Dei portum appulerunt.

Illi autem rursùs excipientes: Et quonam modo, dixerunt, ò frater, fuerunt sancti interempti? & quomodò, qui Deo seruiebant citra reprehensionem, traditi sunt impijs & relictis hominibus, & fuerunt dexteræ ludibrium barbaricæ: & cessauit virtus prouidentie in tali actu silens, neque insultum prohibere aggrediens, neque rursùs impudentes ferire cecitate: aut etiam iniquas exiccans dexteras, quæ aduersus pios extollebantur, qualia beatis viris sepe facta esse narrat scripturæ? Babylonij enim, aiebant, qui aduersus Ezechiam aliquando iniuste bellum mouerunt, reuersi sunt re infecta: & nec potuerunt iniuriam facere ijs, quos populabantur, & prætereà amiserunt multos ex suis copijs: vt qui omnes cum toto fuerint exercitu sopiti, exiguus autem viuorum numerus manè fuerint inuenti. erant enim interemptorum centum & octoginta quinque millia. Quomodò autem fuerint interempti, aut quis interemerit, non poterant omninò dicere: sed in vna nocte vnus angeli operà fuit tãta cedes facta per silentium, & iacebant omnes, existimabanturque potius dormire, quàm esse mortui: vt qui nec ictum haberent gladij, animæque eis simul totæ ablata fuerant. verè mortui, & nullum habentes vestigium occisionis: & diù dubium fecerunt id, quod acciderat. Proximum enim pungebat vnusquisque à somno excitans: vocabat, & mutus manebat: scrutabatur corpus, & non erat saucium: in naribus querebat spiritum, & non inueniebatur in loco, in quo querebatur, donèc sol manè illucescens, ostendit quid accidisset, colore eorum, qui interempti fuerant, ostendens signa mortis.

4. Reg. 6.
Gen. 19.

Et rursùs qui Eliseum inuaserant Assyrij, & sanctum quærebant ad cædem, & qui Lot obsidebant Sodomitæ, ab angelis in domo percussi sunt cecitate, in irrisionem & ludibrium dati ijs, quos quærebant, quoniam eos omninò volebant afficere iniuria. Nam hi quidem, solutis membris, contrectando quærebant ostium: illi autem nesciebant, quonam tenderent, fortè propè habentes eum, qui quærebatur: sed eis non permittebatur ad eum accedere. Atq; vnum quidem inermem tanta hostium captiua sequebatur multitudo, quæ fossis & præcipitijs facile poterat deleri, si is qui ducebat, voluisset: quæ tunc demùm fuit salua, quādo visum recepit propheta prouidentia, & potuit videre viam,

am, quæ eos ad sua ferebat. Neque verò hæc solùm, sed etiam cùm propheta aliquando regem impium argueret iniquitatis, quoniam à ratione aliena ira motus, armauerat dexteram ad illius cædem, sic nutu Dei mansit dextera omninò sublata & planè immobilis, perindè ac si esset statuæ potiùs, quàm hominis: non aliam ob causam, nisi vt propheta corpus maneret illesum. Quomodò ergò, qui nupèr morte fuère affecti, mortui sunt citra auxilium: & eorum, qui interemerunt, animus rem facillè confecit, cùm nihil graue vlla ex parte occurrisset?

Ego autem rursus loqui aggrediens, Sed quid vobis opus est, inquam, rationes mouere prouidentia? Quis est autem idoneus ad comprehendendum arcana Dei iudicia, vt in tanta rerum difficultate ius ostendat Domini dispensationis? Imbecilla enim est humana ratiocinatio ad ea perscrutanda, & decedit superata, propterea quòd non parcat via comprehensioni: vt quæ non inueniat causam rationi consentaneam, quam accommodet ijs quæ fiunt. Multa enim sepe eiusmodi facta sunt: & finem acceperunt malorum insidia: cùm interim iustitia silentiò præterierit vltionem eorum, quæ fuerunt perpetrata: quandoquidem omninò tempus iudicij expectat talium rerum inquisitionem. Quomodò enim Abelem, cui Deus dedit testimonium pietatis, inuidia motus interemit Cain, qui primus parentes affecit tristitia, cùm nunquam vidissent mortuum, nec omninò mortis fecissent periculum? Quomodò ergò is absque supplicio præterierit, qui Deum sic ad iram prouocauit ob primam cædem perpetratam, & in noua creatione minuit genus, quod modò coeperat crescere: & neq; eius, vt fratris, est miseratus, qui ortus & educationis ei fuerat socius, & in tanta terra amplitudine conuersaturus, erat vnà cum parentibus, & eis ablaturus molestiam solitudinis? Quomodò autem Nabuthen lapidibus obrui iniquè se gerens iussit Iezabel, quòd ei non cessisset possessione vineæ? Quomodò autem vna Doëg thomphæa ceciderunt sexcenti & triginta sex sacerdotes: aut rursus infinita iustorum multitudo de medio sublata fuit in Hierusalem, feris que & volucris exedenda est exposita? Quorum etiam Psalmographus contexens lamentationes, Posuerunt, inquit, morticina seruorum tuorum, & effuderunt sanguinè ipsorum tanquam aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Quomodò autem prophetarum quorundam sunt mortui & apostolorum chori violentis & iniquis manibus: secti, occisi, lapidibus obruti: qui non solùm nihil morte dignum fecerant, sed multi quoque ex ijs beneficio affecerant eos, qui interemerunt? Mitto enim dicere de ætate infantium, qui mala non fuerant experti, quemadmodum alij quidem iussu Pharaonis in fluuij aqua fuerunt suffocati, alij verò iussu Herodis gladio crudeliter perièrunt: qui prius quàm quæ erant vitæ iucunda gustassent, mortalis doloris fecere periculum, nè omninò lateret educatus is rex, quem suspicabatur.

Et in his quidem omnibus quieuit Iudex, relinquens impunè ferri & citra vllum impedimentum parricidarum insolentiam. Diem enim iudicij posuit terminum remunerandi ea, quæ facta fuerint. Et idèò interea est patiens, vt qui legum transgressionem & vitæ actæ rationem in illud tempus referret. Sed hæc quidem nec sunt præsentis temporis, nec meæ dicendi facultatis, vt dixi antea, & magno tempore & cognitione indigent, vt ea diuinæ iustitiæ, vt par est, exæquentur. Quæ autem vrgent, vt eloquar id quod mihi accidit, ea iam dicam: & fortassè leuius me habebò, dolore parùm remisso. Non fero enim memoriam illius, quod re ipsa vidi: vt qui nescio, quomodò illius rei fecerim periculum, cuius ne recordationem quidem possum facillè sustinere. prope modum autem ipsis quoque succenseo oculis, qui mihi causæ fuerunt figurarum, ad quas dum cogor adspicere, habeo dolorem perpetuò pungentem, & noctu quidem in somnijs, interdum autem vexantem cogitationibus. Neque enim me dormientem cura omninò remittit: neque sinit dormire absque sollicitudine: sed tunc quoque me quadam conturbat visio eorum, quæ facta sunt, & ostendunt simulacra recenter occisum & palpitantem: & veluti propter casum recentem rursus dolorem renouant. Necesse est ergò, cùm consequentia hoc postulet orationis, narrare prius vitam sanctorum, qui erant in illis locis, & exponere vitam barbarorum, qui inuaserunt: vt concinnè compactum, vt par est, sit corpus historiæ, nullo prætermissò ex ijs, quæ debeant cognosci à studiosis.

Atque gens quidem, quæ dicta est, habitat solitudinem, quæ ab Arabia vsque ad Aegyptum

Judicia Dei
temerè non
sunt discus-
tienda.

Gen. 4.

3. Reg. 22.
1. Reg. 22.

Psal. 78.

Exod. 1.
Matt. 2.

Homines
feri & bar-
bari.

gyptum rubro mari & Iordane hincindè terminis distenditur, quæ nõ artem, non mercaturam, non agriculturam vnquam exercet: sed solum habet gladiũ, quo sibi victum suppeditet. Aut enim feras venantes solitudinis, viuunt vescentes carnibus: aut prædas agentes de ijs, qui incidunt in eas vias, quas insident, quæ sunt ad vsũ necessaria, sibi quomodocunquè comparant. Quando autem eis vtraque defuerint, & rerum necessariarum laborarint inopia, tunc iumentis (sunt autè ea cameli dromades) pro cibo vtuntur, beluinam & sanguinariam vitam omninò eligentes. Per cognationes enim aut per contubernia ipsi vnum occidentes, & modico ignis calore carniũ mollientes duritiem, vt solum cedant eorum dentibus, ita, vt semel dicam, aluntur instar canum, Deum non cognoscentes, nec qui intelligentia apprehenditur, nec qui fuerit fabricatus manibus: astrum autem adorantes matutinum, & orienti ei sacrificantes ea, quæ meliora iudicant ex spolijs, quando ex incurusione, quæ sit pro prædis agendis, ad eos peruenerit

Horrenda
illorum sa-
crificia.

aliquid aptum ad occisionem. Pueros autem offerre, est eis magnum studium, qui præstant & specie, & vigore ætatis. In quibusdam autem cõgestis lapidibus eos manè sacrificant. Quod quidem, õ amici, me valdè cõturbat & angit, nè fortè forma pueri habens aliquid, quod sceleratos moueret & alliceret ad impium cultum de more faciendum, ad id quod videbatur, visa fuerit utilis: & casta corpus animæ ab impuris oblatum, sit hostia seuis & qui cede delectantur demonibus. Quamobrem qui hæc offerunt sacrificia, nulla solent moueri misericordia puerorum qui occiduntur, & si omnia faciant, etiam si

Ritus pla-
nè barbari,

rogantes lamententur vel Sirenum vocibus. Quòd si quãdo eis ad sacrificium tale corpus defuerit, camelum colore album & minimè vitiosum, in genua inclinant, ter circumueunt, iacentem cum tota populi multitudine in orbem obeunt. Præit verò & circuitionem & canticum, quod ab eis in astrum factum est, aut ex regibus quispiam, aut ex sacerdotibus, qui sunt senectute venerabiles. Qui post tertiam circuitionem, cum nondum canticum finièrit populus, & extremam hymni partem adhuc in lingua habeat, stricto ense valdè percutit eundem, & primus magno studio gustat sanguinem: & sic reliqui cum gladijs accurrentes, alij quidem aliquam paruum pellis partem excindunt cum pilis: alij autem quodlibet rapientes, ex carnibus abscindunt: alij autem vsque ad viscera procedunt & intestina, nullam hostiæ partem relinquentes non confectam, quæ possit deindè videri à sole apparente, neque enim abstinent ab ossibus & medullis, perseuerantia vincentes fortitudinem, & tandem diuturnitate superantes repugnantiam. Atque hic quidem est barbarorum ritus vitæ & religionis: & sic viuentes in solitudine, loca locis commutant, illic castrametantes, vbi iumentis luxuriantia inuenerint pascua & aquam copiosam.

Crudis ole-
ribus & bac-
cis vescunt
eremita.

Abstinent
à pane & à
carnibus.

Mira ere-
mitarũ ab-
stinencia.

Qui autem vitam solitariam exercent & quietam, cum pauca quedã loca elegerint solitudinis, vbi possint necessitatem corporis vtcunquè recreare aquæ abundantia: alij quidem fixis tugurijs, alij verò absconsi in antris & speluncis, sic viuunt virtutem persequentes. Et pauci quidem nõrunt alimentum ex frumento, nempe quicumque sterilem solitudinem possunt cogere studio & diligentia, vt producat frumentum: qui paruo quodam ligone parum terræ, eiusque malæ, operantur, & quantum cogit vsus ad viuendum cum egestate. Multi autem vescuntur crudis oleribus & baccis, mensam minimè artificiosam & nullis cõdimentis instructam amplectentes, eorum qui obsonia condiunt, & panem conficiunt, curiositatem multum valere iubentes: nè si in curando corpore multum temporis ponerent, negligentes essent in eo, in quo oportet perseuerare: sed pura mente Deum colerent, nec carniũ crapula grauata habentes cogitationem, neque ciborum varietate ventris voluptati blandientes. Ij enim non solum renunciant omni qualitati iucundorum: sed etiam, propter redundantem quandam abstinentiam, rursus quoquè ad quantitatem, suam extendunt contentionem: tãtum sumentes ex rebus necessarijs, quantum sufficiat ad viuendum, & nè qui viuunt, violèta morte interempti, priuètur mercede rerum bonarum & honestarum operationis. Propter eã alij quidem cibum capiunt die Dominico, totos septem dies ieiuni permanentes. Alij verò tempus dimidiant, bis in hebdomada alimenti recordantes. Alij verò post vnam diem. Et hi quidem omnes per hoc studium abstinentiæ ostendunt se id diligere, quod nullius indiget, & propemodum se contendere cum vita angelorum. seruiunt tamen legibus naturæ, & siccantur corporis necessitatibus, sed vix tandem, quãdo senserint suas vires defatigari magnis virtutis laboribus.

In

In his nummus Cæsaris nec ad auditionem quidem vsque est cognitus. Nam neque venditionem sciunt, nec emptionem. Vnusquisque enim vniciuique gratis præbet id, quod est ei opus: gratis vicissim accipiens id, quod sibi deest. Olerum autem & baccarum fructus, & rarus panis, est inter se inuicem liberalitas, quæ ex eo, quod adest, ostendit signa charitatis, & animi munificentiam vel in his paruis donis abundè indicat. Sed nec inuidia, quæ bona opera maximè sequi est solita, illic vnquam locum habuit: nec eum, qui bonis minùs abundabat, eius qui magis resplendebat, excellentia incitatur ad inuidiam. Sicut nec hunc aduersus illum extulit arrogantia, ad gloriosam de se persuasionem seducens, vt res rectè ab eo gestæ, magnos ei facerent spiritus. Qui enim

Nota in his
gnè & hu
militatè &
modestiam,

erat se moderatè gerere: vt qui sibi persuaderet, non se esse rerum bonarum & honestarum per se opificem: sed esse instrumentum gratiæ, quæ in ipso operatur. Et qui rursus in his erat inferior, fortè propter imbecillitatem corporis, vel lubens seipsum demittebat, humilemque reddebat, animi sordidæ, non naturæ imbecillitati, defectum attribuens. Sic ergo alius alio, & omnes omnibus sunt moderatiores, non in magnifica de se persuasionem, & in ingentibus spiritibus, sed in copijs virtutis studentes excellere. Ideò enim fugientes terram, quæ habitatur, incolunt solitudinem, non hominibus, sed Deo ea, quæ à se rectè geruntur, volentes ostendere: à quo etiam eorum, quæ rectè gerunt, sperant remunerationem. Hominibus enim manifestas reddere, quæ ex Deo fiunt, actiones, simul promptum perdit animi studium & mercedem: illud quidem emolliens arrogantia, hanc verò minuens laudibus, quæ proficiuntur ab hominibus. Qui enim ob ea, quæ facit, quærit humanam gloriam, accepta quam quærebat mercede, ab ea quæ est, excidit, vt qui superatus sit ab humana gloria, & ideò vera priuatur.

Faciunt autem suas habitationes nõ sibi inuicem propinquas, sed satis procùl distantes: vt qui viginti & eo amplius stadia absint alius ab alio: non propter odium, (quomodo enim, qui sic inter se affecti sunt, vt dictum est?) sed in magna quiete & silentio volentes mores instituire ac formare ad id, quod Deo placet, & studentes cum Deo indiuisam habere consuetudinem. Quod quidem vt in turba ac tumultu rectè fiat, aut est difficile, aut nec omninò quidem potest fieri. Diebus autem Dominicis ad vnã veniunt ecclesiam, & inter se conueniunt post vnã hebdomadam: nè rursus perfecta separatio dirumpat vinculum concordiæ, paulatim inducens obliuionem suorum inter se officiorum. Solet enim quæ est nimis intensa, solitudo mores efficere ingratos & agrestes, qui longa consuetudine dediscunt charitatis societate & communionem. Diuinitaque communicant sacramentis, & se inuicem excipiunt conuiuio exercitationis eorum, quæ conuenit, eloquiorum, & se inuicem instruunt adhortationibus, quæ ad mores pertinent.

Viunt for
litarij.

Dominicis
diebus cõ
ueniunt.

His enim maximè opus habet vita studiosa virtutis aduersus certamina, aduersariorum latentes artes publicanas: nè ijs capiat aliquis, qui ignorat erroris insidias. Quibus enim non adsunt rerum materiæ & imagines, ijs ociosum quidem est peccatum ad operationem. Quibus autem bellum in mente consistit, hinc mors est vltimumum facilis & incerta ijs, qui cernunt quæ sunt intrinsecus: vt quæ constet in assensione voluntatis, quæ caret testibus: & ideò imperitos, & qui * adductam nunc primùm adgrediuntur, pulchre instituunt qui ad certamen rectè sunt instituti, per abstinẽtiam quidem fortiter consulunt resistere vitio gulæ. Nam qui ciborum se dedit voluptati, facillè prosternitur ab eo, quod est sub ventre, vitio, eò quòd à minore vincatur, maiorem casum pollicens. Et hæc quidem, vt diximus, suadent ijs, qui sunt adhuc recentiores, ij, qui iam sunt prouecti, & longo tempore & exercitatione consecuti sunt satis magnam earum rerum experientiam. Sibi autem & inter se inuicem prohibent persectiores vanam simul gloriam & superbiam, iubentes eas cauere non secùs ac pertras quæ latent in mari prope portum: vt quæ post multum laborem nauigationis, ferunt ad extremum & graue periculum eos, qui in maximis vitiorum fluctibus, & tempestate immundarum cogitationum, nauem nequaquam fregerunt. Multi enim, qui nequaquam fracti fuerant insultibus tentationum, sed torum cursum illæsi confecerunt, cum sæpè post victoriam confidissent habitui eorum, quæ rectè gesserant, aut in eos, qui se videbantur negligentius gerere, se crexissent, ceciderunt casu valde lachrymabili,

*Iustam, le
gèdum vis
datur.

Gula cauenda.

Item vana
gloria.

mabili. Nam priuat quidem fortasè vana gloria ijs mercedibus, quæ dantur propter laborem, & facit operationem ijs, qui laborant, inutilem. Est autem cum damno arrogantia ac superbia, & nouit magnum conciliare periculum, vt quæ Deum inficietur esse honestarum rerum cooperatorem, & rerum rectè gestarum sibi adscribat potestatem. Atque de illis quidem sic dicit Propheta: *Qui congregat mercedes, congregat in dolium perforatum: vt quæ nondùm iniiciantur, & iam effluant: quæ non diù maneant in dolio, sed mox è dolio prætercurrant.* Talis est enim vana gloria. habet interitum, qui cum lucro concurrat: vt quæ in ipso opere delectat id, quod ex eo reddit. Dicit autem de alijs is, qui scripsit Prouerbia: Dominus, inquit, superbis resistit, infensum hostem exhibens eum, qui fuit contemptus ijs, qui contempserunt. Et idèd animo cogitantes ciues illius solitudinis, Mossem, inquam, & Eliam, magno studio contendunt exercere illorum à fastu & arrogantia alienationem: æquum esse arbitrantur, vt quorum incolunt regionem, eorum quoquè imitentur virtutem. Neq; enim Mossem extulit ad arrogantiam magnitudo imperij: neque enim Eliam tumefecit miraculum sacrificij. Manserunt autem semper seruantes eundem statum in omni tempore, & non cum rerum mutationibus suos vnà mutantes spiritus. Moses quidem Aegyptiorum fugiens insidias, dum pasceret oves Iethro, fuit spectator admirabilis illius visionis: vt qui tunc didicerit rubi fruticem esse edaci igne potentiorum, & in media flamma viride germen florere viderit. In hoc monte legislator, tunc quidem solius Iudaicæ, nunc autem omnium gentium constituitur, cum per naturæ cognationem in totum genus gratia peruaserit. Fulserunt enim super candelabrum posita vitæ degendæ leges, etiam si fuerunt aliquando absconsa sub modio dictionis, antequàm aperiretur. Porrò autem inelytus quoquè Elias huc venit fugiens Iezabel: & cum in hac terra dormisset, experrectus inuenit panem subcineritium & vas aquæ. Hanc ille habitauit speluncam, ouilla veste corpus indutus, antiquo suorum Maiorum indumento: & sic vidit Deum in aura tenui, & vocem audiuit decernentem ea, quæ visa fuerant. Est autem hoc postremum & primum indicium virorum fortitudinis. Illam per totam vitam habitât solitudinem, quam Israëlita cum solùm transissent, murmurârunt, cum parato è cælo diuino alerentur nutrimento, & de mensa conquerentes illi, quadraginta dies non tulerunt absentiam eius, qui illis præerat. Neque verò statuerunt ita, vt oportet, liberum suum administrare arbitrium: sed statim defecerunt, ad impietatem libertate abutentes. Ij toto tempore philosophantur in solitudine, egentes rebus necessarijs: & sunt sibi magistri pietatis. Sed quid opus est plura dicere?

Ijs sic affectis, & sic Deum colentibus, repentè insperata veluti procella, eis alicundè phalanx ingruit barbarica, & summo manè cum paulò antè desissent hymnos canere, pios inuaserunt impij. Ego autem tunc quoquè illic aderam cum filio. à sancto enim monte descenderam, visitaturus sanctos, qui erant in rubo, quod iam diù antè facere consueueram: & statim instâr canum rabidorum irruentes, inconditis vocibus & nihil significantibus aërem repleuerunt, & rapuerunt quæcunq; hyeme sanctis parata erant ad cibum. Frigunt enim illi ex fructibus, quicunque sunt vtiles, & possunt omninò permanere: & eis cõsolantur naturæ necessitatem. Cum ergò nos ipsos eos fecissent afferre, educunt omnes ex ecclesia: & cum exiissent centonibus, nudos ad occidendum perferiem ordinant eos, qui ætate præstabant. Deindè verò circumsistentes, stringunt enses: & cum oculos ira replerent, & ardentem ad spectum obliquè quodammodò circumagerent, & sancti loci Sacerdoti iussissent primùm collum porrigere, inferunt, non ambo (Duo enim erant circa eum) sed alius post alium, vtrinque enses in eius tergum insistentes, cum is neque præ dolore eiulasset, neque vultum auertisset, & nec vel paruum doloris ostendisset vestigium: sed se tantùm signasset, & oris susurro dixisset, Benedixit Dominus. Atque peruasit quidem vnus ictus à dorso vsque ad maxillam, cum per aurem transisset: alter verò ab humero peruenit ad mamillam. Et sic vir diuinus sensim conuersus, honestè ac decorè cecidit, nihil nec interfectionis, nec nuditatis, quod turpe esset, ostendens. In eius autem corpore florebat quædam gratia, & nuditatis tegebat deformitatem. Hoc autem vesperè & rebus & verbis propemodùm prædixerat vir ille admirabilis, eos, qui in coena aderant, benigniùs quàm consuisset alloquens, & dicens: Quid enim scimus, an rursus ante mortem nos simul congregatura sit mensa & conuiuium? Deindè post illum capiunt & interimunt eum, qui vnà cum se habitabat: qui ipse

Barbari mo-
nachos san-
ctos truci-
dant.

ipse quoque erat & senex tempore, & satis afflictus laboribus exercitationis: & rursus puerum, qui eis ministrabat. Hic autem fuit modus interfectionis:

Iubebat vnus ex barbaris colligere aliquem ex ijs, qui erant effusi, fructibus. Ille autem vt placebat ei qui iusserat, diligenter terræ assidens, sinum relaxabat, manibus at- trahens ea, quæ erant apposita: vt ei qui iusserat, videretur aptus ad ministerium, & idè vita ei concederetur. Sed nihil profuit: neque sic barbaricam emollijt impudentiam. Alius enim, qui ponè stabat, ensem è vagina clàm strinxit. Ille verò siue cum trahi sensisset, siue etiam eadem habuisset alioqui suspectam, tanquam perterritus vultum parumpè circummagit. Qui autem adstabat, eum terruit & clamore barbarico, & contortis oculis. Et sic quidem cum is rectum ensem in iugulum defixisset, magnis viribus eum ab hepate adigit ad thoracem. Ille verò, priusquam is reuelleretur, iacebat mortuus, vt qui vel timore periisset, aut propter certitudinem & opportunitatem vulneris non peruenisset ad mortis cognitionem: quæ à vasis corporis citò exemit animam, & eam repentè liberauit à vinculis, à quibus vix recedit, vt quæ sit colligata violètis nexibus creatoris. Reliquos autem nos, nescio quam re impulsus, abigunt, gestu manus fugere permittentis. In ea autem cruentos adhuc enses gestabant. Et alij quidem currebant per conualles, festinantes ad montem peruenire. Eis enim ad illum nõ patebat aditus, proptereà quòd Deus super ipsum stetit, & populo aliquando respondisset.

Ego autem ore aperto planè hæseram obstupescens, vt quem retineret inopia consilij, & ab adolescentis victus essem visceribus, & nec omninò poteram recedere, nec volebam omninò conseruari: vt qui confrictus essem firmo nature vinculo, donec puer annuens oculis, & vt recederem, he mihi significans, vix persuasit vt abirem. Et pedes quidem anteriùs processerunt, & eos nescio quomodò sequebatur corpus, quòd ferebatur: cor autem nolebat recedere, vultum ad puerum assidue conuertens, & iactum oculorum ad se minimè valens congregare, qui nõ ad iter ingrediendum erat attentus, sed ad tergum conuertebatur miserabiliter. Perrexi itaque ego quoque ad montem, sequens eos qui præcedebant: & è specula contemplantur infelicem puerum, qui abducebatur, qui ipse quoque non liberè circumspiciebat, sed clandestina ad me conuersione furtim fallebat eos, qui abducebant. Tale enim est nature vinculum. Non soluitur separatione corporum, sed intenditur vehementiùs, cum hoc quoque in brutis animantibus similiter fieri cernere liceat. Et vacca quidem, quæ abducitur, miserabiliter mugit & frequenter, assidue conuersa ad vitulum, qui est abstractus, & habitu oculorum indicans doloris magnitudinem. Quinetiam equus quoque priuatus eo, qui vnà pascebatur: quoniam caret sermone, hinnitu dolorem significat, amicum frequenter reuocans.

Ego autè cum nescio quomodò peruenissem ad montis cacumen, etsi non haberem mentè, quæ vnà cum corpore ambularet, volens videre filium veluti è specula, non poteram ampliùs adspicere, vt qui propter longum interuallum absconsus esset à meis oculis. Restabat itaque mihi deinceps perplexus & anceps animus: & à me ad Deum verba fiebant, & filium desente captiuum, & sanctos interemptos vehementer deplorante: O beati, dicebam, & ter beati, vbi tandem nunc sunt labores vestre abstinentiæ? Vbi sunt perpeffiones tolerantia? Multorum ne vtique certaminum coronam accepistis? Hæc ne sunt vobis reposita præmia longæ decertationis? Num iustitiæ est vanus cursus? Num temerè suscipitur pro virtute perpeffio? Quòd vos interficiendos absque auxilio reliquit prouidentia: nec iustitia restitit interimentibus, sed vires habuit manus iniqua aduersus sancta corpora, & gloriatur vitium se aduersus pietatem victoria esse potitum, omninò fremens & gestiens tanquam aduersus superatam veritatem. Quomodò veterem flammam non nunc quoque accendit rubus? Quomodò non sceleros exussit incendio? Quomodò autem non eos dehiscens terra accepit, vt cum aliàs simul cum tabernaculis & cognationibus totam Core deuorauit synagogam? Quomodò autem Sinæi montis siluerunt prodigiosi terrores, tonitruum sonitu, & tristitia caliginis, & innumerabilibus fulgurum coruscationibus impios non terrefacientes? Sed ociofa fuit vltix potentia, nec eos, qui iniuriam faciebant, fulminibus & procellis re- cte puniens: neque eos valida manu liberans, quibus fiebat iniuria: vt cum ipsi postremo docti experientia vim animaduertissent miraculorum, cognoscerent robur admirabile virtutis inexpugnabilis. Sed in ipso rubo & in monte, in quo fuit lata lex, ceci-

Ec derunt

Non flecti-
tur barbari-
ca crudelis
tas.

Quidam mo-
nachi sinus
tur abscen-
dere.

Vinculum
nature.

Num. 16.

Exod. 19.

derunt pij absque vilo auxilio, perinde ac hostiæ expertes rationis.

Exod. 14.

Iosu. 10.

Iudic. 7.

Dan. 3.

Mors ani-
mæ peccati

Iob 1.

Iob 42.
1. Cor. 2.Nota qd vi-
ta æterna, qd
retribuitur
fidelibus,
est merces
& gratia.

Vbinàm tandèm fuit potentia, quæ in mari submersit Aegyptios, & profundum eis effecit sepulcrum? Vbi autem, quæ grandinis percussit lapidibus alicinigenas, qui bellum gerebant aduersùs Israëlitas, & sine sanguine & labore victoriam dedit suo populo? & quæ rursùs aliquando eis terrorem incussit, cùm aggrederentur terram sanctam, & eos inter se conuertit ad pugnam, nescientes, vt qui versarentur in tenebris, se alterum alterum occidere, & non posse suos qui interficiebantur, agnoscere? Vbinàm tandèm suum occultauit auxilium, non protegens eos, quibus parabantur insidiæ: sed fauorum quidem leonum iram aduersùs eos, qui ipsis obiecti fuerat, & ignis inexpugnabilem refrenauit potentiam, efficiens vt eos reuererentur, & ostendens eos esse pietate claros: horum autem quomodò dubiam fecit virtutem, eos relinquens omni defensione auxilio, & efficiens vt omninò existimarentur indigni auxilio? Sed hæc quidem dicere nos fortassè persuaasit animi ægritudo & dolor, & ab eo, quod erat decens, nos exturbauit. Danda est autem venia dolori, qui persuadet ei, cui ægrè est, multa loqui præter animi sententiam, victo fortassè à rerum aduersarum magnitudine. Nam iustos quoquè sapè diuinum reliquit auxilium, eos tradens Tyrannis varijs tormentis cruciandos, & impia morte afficiendos: vt eorum, qui decertabant, virtutis ostenderetur spectata probitas, & eorum fides tanquàm fax resplenderet, de fiducia nihil remittens vsque ad mortem, sed totam esse vanam Tyrannorum insaniam patiendo arguens. Nam ij quoquè, qui nunc remanserunt sancti, à solitudine minimè volunt recedere, ei, quæ promiscuè & indifferenter in vrbi bus agitur, vitæ mortem præferentes. Quod ipsum quoquè visum est ijs, qui sunt interempti, vt potius morerentur, quàm sustinerent vitium, quod versatur in ea parte orbis, quæ habitatur. Sciebant enim mortem animæ, esse morte corporis grauiorem: & eam, quæ est in peccato, apertè esse magis periculosam ea, quæ affertur gladio: quoniam hæc quidem habet paruum, & qui est ad tempus tantum, dolorem: illa verò longum supplicium, & quod nunquàm desinit. Et ego quidem hæc dixi.

Barbari autem cùm multos alios interemissent, & depopulati essent in solitudine, sanctis magnam viam confecerunt: & cùm die iam inclinato præbuisset nobis nox deceterò potestatem ambulandi sine metu, de monte descendentes, conuersi sumus ad sepelienda corpora. Et alios quidem inuenimus diù antè mortuos: sanctum autem Theodulum adhuc spirantem, & qui posset vtcunquè loqui. Ei itaque assidentes, & quæ acciderant descentes, pernoctauimus: rogante nos sene, nè hæc nobis viderentur aliena. Sana enim esse morem, eos qui tententur, à Deo expetere. Quàm multos Iob filios interemit, alios quidem igne, alios verò ense, alios autem euersa domo perdens? Sed nè vos, inquit, ea quæ fiunt, conturbent. Scit enim agonothea, quo iudicio tradat athletas aduersario: vt qui præclara præmia & brauia proposuerit ijs, qui plagas a quo animo accipiunt, ea que talia, qualia ostendit magnus Iob, qui omnia accepit duplicia, quæ iam visa fuerant perijisse, vel potius longè maiora, & quæ citra vllam excedunt comparationem. Quæ enim oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non ascendunt, ea Deus parauit ijs, qui pro ipso decertarunt, & pietatis præmijs suam vitam gloriosè coronarunt. Sic enim Deum decebat munificum superare labores remunerationibus, & coronis superare certamina, & illa præbere athletis, quæ neque sperabantur, neque expectabantur ab ijs, qui ea quæ dantur accipiunt, vt & reddat mercedem quæ debetur, & gratiam efficiat remunerationem, propter insignem honorem. Hæc dixit, & præsentem salutauit osculo, quandiu loqui & linguam mouere ei virtus præbuit. Mortuum autem nos multis lachrymis prosecuti, terræ cum alijs mandauimus: & cùm tenebræ adhuc incertum ad vos facerent aditum, huc venire potuimus.

Ex ijs autem, qui fuerunt interempti, duo quidem vocabantur Paulus & Iohannes: Presbyter autem, Theodulus. Mortui autem sunt consummati septimo die post Theophania, qui est quartusdecimus mēsis Ianuarij. Omninò enim viris pijs ac religiosis ipsa quoquè temporis & nominum cognitio digna est magno studio, qui memoriæ sanctorum volunt esse participes. Interempti verò sunt quoquè alij multis antè temporibus, quorum ipsorum quoquè commemorationem, propter vitæ longitudinem, & eorum qui congregantur multitudinem, eodem die peragunt.

¶ nus effu.

Nobis hæc adhuc loquentibus, nūciatur quidam saluus euasisse è castris: & paulò post ad

ad nos accedit, timoris vestigijs nondum ex oculis depositis: nec animi perturbationem adhuc valens reprimere: & magno adhuc cursu & animi angore anhelans & conturbatus, perindè ac si propè essent, & futurum esset vt assequerentur ij, qui persequebantur. Deindè rogatus, quomodò effugisset: Me, aiebat, & tuum filium in cœna loquētes denunciabant fore, vt diluculo astro sacrificarent. aramque excitârunt, & ligna apposuerunt, ignorantibus nobis, cur hæc fierent. Mihi autè hæc dixit clanculùm vnus ex captiuus, qui eorum vocem intelligebat. Ego autem illi significavi consiliū barbarorum, & quòd nisi nobis fuga salutem pepererimus, non nobis viuus manè sol illucesceret. Ille autem veritus nè comprehenderetur, remansit, dicens: Quod Deo visum fuerit, vbi cunquè sit, non effugiet aliquis, etiamsi lateat in adytis. Ego autem in tenebris cum vidissem omnes somno grauatos, (torpescerat enim eos nimia ebrietas) humi pronus primùm serpens, nè, si quis vigilaret, me recta corporis vmbra proderet: deindè à castris parùm remotus, cursu ad hunc scopum contendi, timoris pennis portatus velociter, quæ apud illos statuta erat cædem vel me ratus fuga euasurum, vel si etiã comprehenderet, constituta morte me nihil grauius passurum esse ratiocinatus, & alioquì certo malo præferens spem incertam. Quod enim, si manerem, non licebat omninò effugere periculum, verisimile erat posse me euadere, si pedum auxilio meam salutem credidissem. Accepi enim, multos sepè à pedibus plus esse auxiliij consecutos, quàm à plurimis defensoribus. Ecce ergò me mea non fecellit opinio, sed eis quibus post Deum credidi, sum seruatus, & adsum apud vos, vt videtis, nullo malo affectus.

gir manus
barbarorū.

Meis autem oculis adhuc insidet metus crudelitatis barbarorum, & eorū facta scelerata me in stuporem adducunt, & impleor horrore, propter ea quæ ab eis facta sunt.

Cum dominum enim meum, vnà cum Prætorē munus obeūtem reipublicæ, & ad vos reuertētem offendissent in solitudine, ad se abduxerunt cum omnibus eorum facultatibus: & alium quidem, qui restiterat, cum famulis membratim discerpunt: meum autem vnà cum filio (erat autem is valdè iuuenis) sequentem abduxerunt.

Nota bars
baricam fe-
rocitatem.

Sole autem iam appropinquante horizonti occasis, figunt tabernacula, vbi eos vespera apprehenderat: & cum ex nostris spolijs magnum fecissent conuiuium, cum & filium adhibēt conuiuiam, iubentes eum bono esse animo & nihil extimescere. Saluus, enim, aiebant, & ilefus domum reuertēris cum filio, cum sufficiant alij, vt sint duarum animarum precium redemptionis: & videbātur paulò post impleturi promissum, permittendo vt ad sua rediret: aquam autem portari, & ad viaticum panes afferri iubebāt, ad hoc vt commentum videretur probabile: vt spes vitæ ex viatico apud eos fraudem haberet fide dignam, dolusque barbaricus & scena, videretur esse vera cura, quæ eorū gereretur. Duos autem ephebos iuuenes, procurantes scilicet, vt eis esset iter securum, vnà emittunt, qui eos deducerent. Quibus iusserunt clanculùm, vt cum essent aliquantulùm remoti à castris, eos conciderent. Cum eos ergò circumstissent, qui eo modo, quo dictum est, deducebant, illicò ij, qui esse videbātur seruatores, & si alij inuasissent, eorum, vt par erat, propugnatores, ij ipsi fiunt præter spem occisores: & macant quidem filium ante patrem, vt videndo mortem sui filij, & suæ mortis faciendo periculum, ei dolorem multiplicarent. Protinùs autem illum quoque multis interimunt vulneribus, eorum infidelitatem & insidias magna voce desilentem. Audiui enim alterum quidem flentem miserabiliter, alterum verò valdè clamantem, & ad vnumquenque icturn grauitè eiulantem, & veluti laboribus concedentem, vt plagas dimitterentur. Atque ipse quidem bonis promissis sic deceptus, miserabilem passus est interitum. Oportebat enim ipsum ex aliorum malis sua diuinare, quòd scilicet mors quidem minimè vitari posset, esset autem potius toleranter ferendà cum expectaretur. Malum enim quod venit præter expectationem, omninò perturbat cum aduenerit. Quod autem est expectatum, cum ad id expectandum parata inuenerit rationem, existimatur leuius, vt quod iam sit meditatam, & effecerit, vt eius aduentus nequaquam sit nouus & alienus.

Mira fraus
barbarorū.

Vespere enim in cœna, in qua eum præbibendo inuitabant poculis & benignis verbis, volentes ludere ludum sibi consuetum & gratum, (erat autem id, quod ad delectationem agebatur, hominis cædes) mittūt ad eum calicem, vt bibat vni ex suis filijs, cum alterum paulò antè macassent. Ille autem vix quidem accepit inuitus, vt cuius appetitus esset metu mortuus ante corpus. Accepit tamen metuēs. Bibens enim, significabat se necessitate adductum id facere, vt qui violētis ostenderet sonis, id à se fieri præter animi

Iacula pro-
uisa minis
scriunt.

for. x præ-
bibat

mi sententiam. Non enim quietè fauces permeabat potus, sed in genis quodammodo restagnans, ad mentum veluti ad vallem aliquam asperam, cum maximo sonitu deuotionis vix peruasit thoracem. Cum sic ergò tandem per vim potum accepisset, mittunt, qui eum interficeret. Erat autem is iuuenis. Nam eis quoque cedes committunt, ab incunte aetate prouocantes eos ad crudelitatem. Ille autem ob ebrietatem bacchico furore percitus, ad tam inhumanum opus magno cõrendit studio, quam ex aetione capiebat voluptatem, risu indicans: & ad iacentem accedens, primum quidem eum ferit in colli vertebris, & cum propter ossium duritiem parùm scidisset, protinùs illinc quidem tollit enseni: per iacentis autem latus eum transfadigit. Deindè cum rursus in prima vertebræ seisione certius & opportunius percussisset, reuertitur exiliens, manu enseni in aere quatiens. Puer verò præ dolore diù quidem palpitauit & subsultauit, & ciulans volutatus est in sanguine. Tandem autem cum in spiram conuolutus, caput inclinasset ad ventrem, & pedes ad eum contraxisset, vt qui vellet erigi, illa conuersione ad prunas appositas se deuoluit. Cum verò maiore & necessariò instar piscis subsiliebat, assidue dolorem, rursus quidem pedibus & manibus necessariò instar piscis subsiliebat, assidue erigens partem quæ torrebatur. Cum verò non posset amplius sibi ipsi opem ferre, vt potè quòd vnà cum sanguine excreta essent vires, rogo liquefactus interijt, duobus simul affectus supplicij, nempe enis & ignis.

Die autem sequenti postquam hoc fecissent, ambulantes in solitudine, non recta via, sed aberrante, locaque aspera & difficilia, modo hìc, modo illic obeuntes, altosq; & arduos montes circumeuntes, & per non tritas & confragosas & propemodum iniuas valles pedibus ingredienti, lōgo remotum spatio vident locum paulatim herbescentem: & cum ex viriditate cõiectassent esse locum aptum ad diuersandum, aut etiam ex istimassent illic aliquos habitare monachos, scopum suum eò conuertunt, tanquam à mari ad portum iter iumentis dirigentes. Cum autem venissent, vident locum, qui nihil erat deterior quàm putarant, nec falsa visione eorum spem fefellerat. Nam & erat aqua in eo copiosa: & antequàm gustaretur, sua visum delectabat puritate. Ori autem allata, paruam arguebat esse visus delectationem, si conferretur cum voluptate gustus: eratq; fœnum aptum ad pascendum animalibus. Cum ergò camelos exonerassent, illos quidem liberè dimittunt ad pascendum: ipsi autem statim currunt ad aquam, eam bibentes, se adspergentes, lauantes, & nescientes, vt semel dicam, quomodo vterentur illi liberali & profusa aquæ abundantia.

Dum autem ad eam choros ducerent, & fontem laudibus celebrarent, vident in latere montis quoddam paruam domunculæ vestigium, omnesq; vno spiritu eò currunt, cursu alius alium superare contendentes. & cum appropinquassent, circumfusi sunt spelunca. Ea autem erat in ostio paucis extrusa lapidibus, nè, si esset nimis magnus hiatus, feris facilem præberet ingressum. Deindè cum intrò accurrissent pauci & singuli, (non capiebat enim multos) virum educit specie & habitu venerandum: eumq; ducebant trahentes, nihil omninò conturbatum, & qui neque expalluerit, neque illiberale aut triste aliquid ostenderit aut locutus sit. & cum eum supra quandam petram posuissent, lapidibus (non enim habebant enses) interficiunt scelerati, ridentes & sua voce præana decantantes. Deindè rursus parùm progressi, alterum comprehendunt adolescentem, pallidum, macilentum, & qui ad spectu aperta præ se ferebat vestigia abstinentiæ: & ipsum similiter lapidibus interficiunt, multas voces emittentem, quibus agebat gratias, & fatentem se eis debere, quòd qui virtutem sequebatur, è vita eduxissent. Dicebat enim se non parùm timere finis incertitudinem, nè mentis fortis lapsus, aut quadam externa necessitas liberæ animi voluntatis mutaret constantiam: vt quæ vel esset persuasa aut coacta alia sentire, quàm quæ apud Deum sunt certa & extrarouerfiam.

Non multum illinc processerant: & ecce apparet locus quidam herbidus, & multis comatus arboribus: & rursus quàm maxima potuerunt barbari celeritate ad ipsum currerunt. Cum autem appropinquassent, in paruam quandam incidunt domunculam, in qua exercebatur adolescens, cuius magnus & excelsus animus, existimatus est vel ab ipsis barbaris dignus admiratione. Neque enim his ostendere latentia quadam monasteria, & ea ratione mortem effugere, sustinuit. Hoc enim ei polliciti erant barbari. Sed neque in hoc, vt exiret è domo, neque vt omninò tunicam exeret, obediuit: indica-

Iuuenes ex-
ercentur ad
cades faci-
endas.

Crudelissi-
ma pueri
cades.

Cades ve-
nerandi
eremita.

Item alte-
rius.

Adolescen-
tis eremita
in signis cõ-
stantia.

indicare quidem eos, qui poterant latere, dicens proditionem: omnino autem obedi-
re, quicquid per vim cogeretur, pusilli & abiecti dicebat esse animi. Ijs enim qui exer-
centur, dicit oportere adesse magnum & excelsum animum, & non fas esse cedere aut
metui, aut minis, etiamsi id videatur magnum habere periculum. Consuetudo enim fit
via ad maiora: & timiditas, quæ semel didicit dominari, iubet etiam magna bona con-
temnere, atque ad eam ipsam etiam pietatem postremo proderet, quædo metus malorum,
timiditate confectum animum inuenit.

Si enim nunc, inquit, facile prodidero liberum mei animi arbitrium, timens ne bre-
ui moriar: quomodo si proponantur supplicia, & minæ intententur tormentorum, ad
impietatem non facile transfugiam, cum doloris vacuitatem assueverim vtili præpo-
nere? Quocirca cum vobis planè denegetur ea, quæ speratis, consequi, ne cunctemini
ea, quæ vultis, facere. Neque enim loca, in quibus viri pii habitant, etsi sciam, indicabo:
sed nec extra ostium vobis iubentibus egrediar, neque vestem exuam, ut me quis ad-
huc sentientem, & mei liberi arbitrii compotem, cernat nudum, & contueatur corpus,
quod in hodiernum vsque diem meis non est conspectum oculis. Post mortem autem
in me non sentientem faciat deinceps vnusquisque, quod velit. Eorum enim qui faci-
unt, crudelitatis, sed non eius qui patitur, animi est ea reprehensio. Intus enim mori-
ar indutus, ut constitui, neque faciam quidquam præter sententiam, me ipsum pro-
dens ut mancipium: & in hac cauea, in qua decertavi, potius interficiar, & erit mihi se-
pulcrum hæc domuncula, quæ prius virtutis sudores, & strenuitatis ac probitatis nunc
accepit sanguinem. Sic eum liberè loquentem cum non tulissent scelerati, sed aduer-
sus generosum eius animum essent accerrimè commoti, tot eum plagis interficiunt,
quot potuit eius corpus capere. Vnusquisque enim volens suam iram in eum re ipsa
ostendere, non existimabat priorum enses sufficere ad vindictam, nisi cum ipse quo-
quæ suum gladium sua manu tinxisset, sic indignationem suam posset consolari. Cum
plures itaque mortuum quam viuum illum magni & excelsi animi virum iam sauciâs-
sent, ita recesserunt, animis ægrè ferentes, quod non ad maius supplicium eis sufficere
set corpusculum.

Post eum autem tres nobis occurrunt, ingredientes per solitudinem, qui adhuc fer-
uentem eorum iram paululum sedârunt: ut qui eorum in illum furoris defectus supple-
uerint. Quomodo enim agrestes feræ, aut canes venatici, si ostensa solum fuerit præda,
& euaserit, ad maiorem prouocantur insaniam, quod eam non fuerint consecuti, &
quod rursus inciderit, maiori studio persequuntur, secunda cautioe priori medentes
ludibrio: ita ad eos, qui apparuerant, currentes, eadem spirantes scelerati, cum enses
strinxissent priusquam appropinquarent, cum tanta in ipsos processerunt crudelitate,
cum quantâ si ipsum accepissent, qui eos irritauerat. Cum autem nondum enses in vagi-
nas misissent, sed nudos manu tenerent, calidoque & exhalanti sanguine inquinatos, in
eo loco, in quo ambulabant, vident posita duo monasteria, non ex aduerso quidem iti-
neris, sed ex obliquo ad alteram manum. Erat autem, quod inter se inuicem quidem in-
tercedebat, spatium, triginta stadia: inter eum verò locum, in quo eramus, quindecim.
vnumquodque, tanquam à centro ad circuli lineas, quæ sunt in circumferentiâ, pari men-
sura distantia. Diuisi itaque processerunt, dimidia pars ad vtrumque eorum, tota præda,
quam collegerant, in regione relicta cum iumentis. Et eos quidem, qui erant ad austrum,
quomodo interfecerint, aut quosnam, nequaquam cognoui. Ex ijs autem, qui erant ad
clima boreale, postquam iam propè accessissent illum, qui ex multo cursu tela in pha-
retris sonantia ienserat, & fugere coeperat, ipsi arcus intendentes multis iaculis trans-
fixerunt. Deinde cum ipsum, qui pronus ceciderat, comprehensissent, non sinunt eum
mori cum ijs solis, quæ prius acceperat, vulneribus: cum tot haberet plagas, quæ ad id
sufficerent: sed cum adhuc spirantem & animam agentem supinum conuertissent, sta-
tim dissecant à pube ad thoracem: respirantia autem per dissectionem viscera, & late-
ribus circumfusa, contis vtrinque conturbabant, donec ea quoque dilacerauerint pri-
usquam recederent.

Post hæc autem ego quidem aufugi, ut prius dixi: filio autem tuo quidnam factum sit,
nescio. Nam eum quidem viuum reliqui, sed qui de vita nequaquam bonam spem con-
ceperat propter mortem, de qua susurratum fuerat. Cum hæc ego audiuissem, & no-
cturnam haberem visionem in auribus resonantem, (In somnis enim legebam episto-
lam,

lam, quæ ab aliquo ex familiaribus nupèr mihi data fuerat. Quæ quidem priusquam explicaretur, ita habebat in plicatura: Domino meo post Deum & patri, beatus Theodulus) quonam modo oportebat meam tunc affectam esse animam, ô fratres, si modò adhuc habebam animam? Cor mihi desiderabatur, viscera ditellebantur, vires dissoluebantur: sudor, vt semel dicam, distillabat totis membris, cum audiuissem nuncium somnio conuenire, qui mihi non ampliùs faciebat dubiam aut ancipitem mortis suspicionem: sed potiùs confirmatam duobus testimonijs, somnio, inquam, & significationibus eius, qui fuerat conseruatus. Quid deindè sequitur? Cùm ipsa vox iam mihi esset extinguita, neque stebam, neq; poteram lamentari, sed ad eum solum fixis adspiciebam oculis, donèc quædam mulier ex ijs, qui illic erant, cuius etiam filius ab eis fuerat interfectus, (Is autem erat, quem quæ præcessit oratio, significauit fuisse insignem, propter magnum excelsumque animum) me recreauit, & vt me à vehementi dolore colligerem, effecit. Postquam enim illa intellexit interfectum esse filium, & aduersus eos, qui interemerant, strenuè decertasse, actione ipsa quoque in eum suam ostendit cognationem, vt quæ vera ac germana illius mater apparuerit: & cum se splendida veste protinus induisset, & ad lætitiã totum mutasset habitum, manus in cælum extendit, & ad Deum Seruatorem tales voces emisit:

Exemplū ad
mirandē in
fœmina cō
stantiã.

Tibi Domine commendauit filium, & est mihi saluus nunc & vsque in secula. Tibi credidi adolescentem, & mihi fuit custoditus verè saluus & inuulneratus. Non enim quòd sit mortuus, neque quomodò vitã finierit reputo: sed considero, quòd omnis peccati effugit periculum. Non quòd corpus sit sauciatum, & mortem acerbam sustinuit: sed quòd puram animam & nulli reprehensionis affinem illinc tulit, & spiritum immaculatum tuis commẽdauit manibus. Ego cedes, brauia numero: ego plagas, tot esse coronas censeo. Atque vtinam tuum corpus plures plagas cepisset, ô fili, vt tibi ex coplures accederent mercedes. Hinc quòd te conceperim, reddidisti mercedem. Hinc meremuneratus es propter dolores, quos ego sensi in partu. Hinc mihi dedisti honorem propter educationem. Quid ergò: Non me quoque es accepturus participem præmiorum? Communis enim fuit labor vtrisque. Tu decertasti, & ego sum quoque tibi particeps certaminis. Tu certasti, & ego tuo gratulor certamini. Tu irã resististi barbaricã: ego autem resisto naturã tyrannidis. Tu mortem videlicet contempsisti: ego autem viscera despicio. Tu cedis dolorẽ tulisti tolerabiliter: ego cum mihi lanientur viscera, fero tormenta. Mea, quæ sunt tuis æqualia, & non inferiora, tu vincis acerbitate doloris: ego autem supero longitudine temporis. Nam etsi tibi valdè magnum dolorem mors attulerit, vna tamen hora mors præterijt. Ego verò longum traho dolorem, & eum moderatè fero, philosophans & certò sciens te apud Deum vitam viuere, in quam nullus cadit interitus. credo fore, vt mea illic curetur senectus, quãdo mihi quouis modo confractum fuerit hoc vas testaceum, & ad id, quod illic est, auum profecta fuero. Beata ego in matribus, quæ Deo talem exhibuerim atletam. Rursus quoque ego beata. verè confido enim fore vt deinceps glorier, cum tu in Christum fueris resolutus, & vnã cum eo futurus sis perpetuò, & deliciarum, quæ nunquam desinunt, sis particeps.

Hæc ego audiens, erubescēbam quòd tam molliter & tam pusillo animo ferrem casum pueri, & mihi esset minor virtus animi, quàm fœminæ, & eorum qui aderant, me mouebat verecundia. Deindè illam quidem admirabar: meipsum autem irridebam, vt qui egregiè illius mulieris verba acciperem, perindè ac meï sugillationes: & illius moderationem, meam iudicã infaniam. Nam cum existimãsem me iure posse cum Deo conqueri propter ea, quæ passus fueram: tunc rectè cognoui me esse passum, quòd mulieris exemplo didicissem, esse cuiusvis mali insultum tolerabilem. Visum est autem consilio eorum, qui Pharan incolebant, postquam audisissent, quæ renunciata fuerant, non præterire silentio, id quod ausi fuerant, sed hoc significare Regi Barbarorum. Et ad eum quidem mittunt duos ex ijs, qui apud ipsos vocantur Hemerodromi, accusantes quòd inita infregissent fœdera. Sunt autem adolescentes, ephēbis paulò ætate maioribus, barbã propemodum primam emittētes lanuginem, qui his rebus inseruiunt, & nihil ferunt præter arcus telaque & iacula & silices. hæc enim eis in via sunt ad vitam vt. lia: illa quidem venationem, hi verò ignem præbentes ad coquendum. lignorum enim & stipularum est eis vtiquè magna in omni loco copia, cum nullus, quæ nascēbantur, secaret in solitudine.

Hemero-
dromi.

Cum

vidissent ab ipsis nondum fuisse conspectos, sensim conuersi, clam statim redierunt, pronos non secus ac serpentes se per terram trahentes, & sic se fuga subripietes. Ego verò etsi ab eis vincirer, traherer, conuellerer, (Quid enim non graue patiebar?) eorum quidem neque vllam ducebam rationem, neque vllum sensum accipiebam: sed tota mente versabar in inquirendo filio, illumque oculis scrutabar, in omnem partem circumspectans, sicubi viderem eum qui desiderabatur.

Barbari ver-
tuntur in
fugam.

Cùm hæc autem fierent, non multum tempus præterijt, & ecce ex nostris copijs aderant viri bellicosi. Qui cùm super tumulum sublimes apparuissent, magnam perturbationem attulerunt barbaris. Postquàm enim clamore significarunt aduentum, nullus fuit qui in loco manserit: nudus autem totus locus repente ostendebatur, qui paulò antè plenus erat corporibus. Salutè enim consulere festinans fugiebat vnusquisq;, secum nihil valens accipere: tantusq; timor eorum, qui apparuerant, ex tanta securitate eis irruit, vt nec ad persequentes quidem se omninò conuerterint, dubitantes nè comprehenderentur: putarent autem se habere, qui retrò semper sequerentur, & qui strictos haberent gladios, & verberarent aliquos, & multos de medio sustulissent, & suam perturbationem esse existimarent aduentum aduersariorum: donè longum fugæ spatium eis concessit, vt respirarent, præbens facultatem circumspectandi, & videndi eos

Effectus ti-
moris.

qui persequerentur. Efficit enim merus, vt quæ sunt continentia, putentur semper maiora, & plura visione apprehendantur, quàm rei habeat veritas, plus quàm capere possint eorum vires, res veluti augente timiditate. Atque illi quidem sic soli fugiebant, illic relictis omnibus, quæ habebant, impedimentis. Qui autem accesserant, cùm ex ijs, quæ inuenerant, magnam accepissent vtilitatem, illic reliquum diei transegerunt. Deindè cùm sequenti die cepissemus ambulare, & quatuor dierum iter confecissemus, in castra peruenimus. Cumque significatum esset aduenisse legatos, ij vocati sunt, vt conuenirent Amanem, hoc enim erat nomen Regi Barbarorum. Ad quem cùm attulissent munera, benignum responsum nacti sunt, & acceperunt prope illum tabernaculum, benigneq; & comiter ab eo sunt tractati: donè diligens & accurata perscrutatio omnia manifesta reddidit, quæ ad illam iam factam pertinebant incursionem. Atque illa quidem ab eis breui peracta sunt tempore.

Amanes,
rex Barba-
rorum.

Mihi autem cor vehementer palpitabat, & ad nuncium suspensio animo erigebatur: omnis autem sonus cuiuslibet rei, mihi videbatur susurrare famam eius, de quo eram sollicitus: erantque aures paratæ vocum sonis, & mens attendebat eos tanquàm nuncios: spectans, quisnam esset mihi renunciaturus aut vitam, aut mortem filij. Quando autem veniebant non admodum læto vultu, mœstum significari nuncium eorum tristitia coniectans: Non opus est, aiebam, vt loquamini. Calamitatem enim visus nobis renunciat, & etiam ante linguam clamat animi motus, quod dicendum erat sermone, gestu priùs eloquens. Non fallar ergò orationibus, neq; decipiar verbis compositis ad persuadendum, non enim attendam sermones, qui possunt omninò figurari ad probabilitatem, cùm in ipso vultu videam animi perturbationem. Hoc est enim aperta illius imago, vt quod exprimat internam eius affectionem, non secus ac speculum. Neque enim potest ille vultus lætitiã ostendere, qui concidit mœrore, & plenus est tristitia. Aut ergò citra fictionem dicite verum mihi roganti, aut scitote vos hoc vestris iam dixisse vultibus, sicut etiam dixi antea. Quid enim prodest verbis paululùm consolari eum, qui cruciatur: postea autem maiori afficere molestia, quando quod angit, verum deprehensum fuerit?

Vultus, ani-
mi imago.

Cùm itaque iureiurando frequenter affirmassent, non esse mortuum Theodulum, viuere autem venundatum cuidam in ciuitate Eluza, consulebant vt irèm in ciuitatē dicebant enim me illic inuenturum filium. Sed ne sic quidem dolorem vel modicè curarunt. Quid tum enim, cogitabam, si viuit, & maior quidem metus mortis est dissolutus: seruit autem venundatus, & nè mecum viuat, est prohibitus? Non facit enim omninò purã voluptatem necessitas, quæ impedit appetitionem liberi arbitrij, & animi libertatem retinet aliena voluntate. Postea tamen profectus sum ad eam, quæ mihi significata fuerat, ciuitatem, cum duobus, quos mihi dederant, vię ducibus. In via autè quidam nobis occurrit adolescens, qui sequebatur animalia, quæ onera portabant. Is autem me priùs viderat in castris, & quæ ad me pertinebant omnia, accuratè didicerat. Is cùm fuisset Eluzæ, & quæ de filio meo dicebantur, audiisset, quod scilicet captiuus abductus

Eluza ciui-
tas.

Liberum
arbitrium.

abductus esset à barbaris, ei de me significauit: acceptisque literis, veniens eas afferebat tanquam bonum nuncium. Cùm autem me vidisset eminùs, coepit accedere subridens: & ego quoque, cùm virum agnouissem, vbi verò propè fuimus, ipse quidem me læto vultu alloquitur, & dexteram extendens, eam ponè diuertit, & volam manùs applicans humero, epistolam summis digitis extrahit ex pharetra, & eam mihi reddit, filium meum nuncians viuere, & hortans vt essem bono animo, & non perindè, ac si esset seruus, spem haberem bonis vacuam. Nam is qui emit, inquit, est sacerdos Christi sacramentorum: & filius coepit quidem ipse quoque esse in ordine sacro, vt cui sint credita prima munera adituorum, magnam autem mox futuri profectus spem ostendit, vt qui breui tempore magnam virtutis dederit periclitationem, & morum bonitate effecerit, vt hoc omnes statuerent. Ego autem, vt qui essem & inops & domo carens, eum benignis verbis sum profecutus, & ei bona multa sum precatus: quoniam nihil habebam, quo hominis bonum honorarem ministerium: vniuersum autem permisi Dei prouidentia, & pro inexpectata latitia ei cum lachrymis egi gratias, qui mihi, vt erat verisimile, coepisset soluere ingentem calamitatem, & veterem reddere prosperitatem.

Postquam autem veni in ciuitatem, primùm quidem sanctum templum quaesivi, tanquam causam bonorum, & ei cum, quem par erat, honorem tribui, solum rigans lachrymis, & implens Dei aedem vocibus lamentationum. & illinc deductus, veni in domum, in qua manebat filius, multis precedentibus, & mei aduentus felicem nuncium significare studentibus. Nouerant enim omnes ex fama, quæ præcesserat, me esse, qui vulgò iactabar, patrem pueri, qui apud ipsos fuerat venundatus: nec vllus erat, qui non vultu signa gaudij præ se ferret. Vnusquisque autem cùm tanquam suum vidisset, de quo omnis spes periérat, hilari vultu exilientes, se mei animi affectioni cõsentire ostendebant. Postquam autem ianua appropinquauimus, eum eum vocassent, & me venire dixissent, ducunt salutaturum. Cùm nos verò alter alterum ego & ille vidissemus, neq; lætari, neque admirari primùm coepimus, sed ambo potiùs lamentari, vultus lachrymis inquinantes, & similiter vestes, quæ tegebant pectora. Et ille quidem accurrit non admodum cognoscens: eram enim & capillis & veste sordidatus, ita vt nõ possem facîle cognosci. Ijs tamen qui renunciauerant, vt videtur, potiùs credens quam oculis, venit passis manibus, vt mihi vehementi animi imperu circumfundendus. Ego autem, etsi multi essent circa eum, ipsum agnoti protinùs, vt qui adhuc eandem haberet vultus figuram, quæ assidua eius meditatione apertè erat meæ impressa memoriæ: & cùm non potuissem continere gaudium, mihi repentè dissolutum fuit robur corporis: & cùm cecidissem, hianti ore humi iacebam, existimatus à nonnullis esse mortuus. Diuturno enim mœrore, nisi quòd respirabam & videbam, à mortuo nihil omninò differerebam. Cùm me autem comprahendisset & esset complexus, qui defecerat, animum vix mihi restituit, fecitque vt cognoscerem quis essem, & vbi essem, & quemnam meis cernerem oculis. Eum ergò vicisim complexus, eisdem excepi nexibus, insatiabiliter diuturnum explens desiderium.

Deindè ad loquendum conuersus, ego me excusabam, & persuadere volebam, me fuisse authorem omnium, quæ senserat, malorum: vt qui eum eduxissem extra patriam, & eum fecissem incolere regionem, quæ continenter diripitur: & verè erat ita, vt dicebam. Quando enim vnquam eam, quæ genuerat, incolens, aliquid deprecandum sensisset, cùm ex omni parte in pace ageret, & nullum haberet eiusmodi merum insidiarum? Valeant, qui, quæ sunt in fatiis, opinantur esse inuitabilia, & ex fato ijs, qui patiuntur, imponunt necessitatem. Post hæc rogabam, vt mihi narraret quæ ei acciderant eo tempore, quo fuit apud barbaros. Neque enim ampliùs molesta erat enuntiatio, cùm præterisset iam periclitatio. Nam quomodò post morbum sanitas, & curatio post vulnera lætificat, & non afficit molestia: ita etiam rerum tristium narratio post liberationem, vel maximam habet voluptatem, quantum priùs dolorem habuit experientia.

Ipse autem cùm grauem è profundo gemitum edidisset, Quid iuuat, inquit, o pater, eorum quæ sunt molesta, reminisci? Solet enim officere recordatio, vt eius qui passus est, recrudescant vulnera, etiam si auditorum aures fortè demulcet, alienis alioquì malis delectationem afferens. Sed quoniam scio fore, vt nequaquam cesses, donèc ea, quæ desideras, tibi scire licuerit: admirabilem enim euentum meæ salutis, vis efficere argumentum

Obserua
Christiani
morem pri
mò tem
plum ad
eundi in
itinere.

De rebus
omnibus
Deo gratias
agere.

mentum glorificationis, quomodo soles de rebus omnibus Deo agere gratias, audi, magni animi virtute tuos implens spiritus, nè ad asperos & difficiles casus eorum, quæ euenerunt, ipse quoque miserabiliter fractus paternis uisceribus, me quoque flectas ad luctum & lachrymas, & eiulatus lamentationis confundas orationem: ut potè quod luctus sæpè uocem interrumpat, & non sinat quempiam ea, quæ uult, lingua narrare libera. Atque magnam quidem actus partem omnino uobis aperte narrauit post fugam

* Megadonis.

filius * Medagonis. Illa ergò rursus referre, simul & superuacaneum fuerit, & molestum. Quæ autem post fugam illius euenerunt, necesse est, quoniam tu hoc mihi iubes, dicere.

Narrat
Theodulus
quid de ipso
barbari
deliberauerant.

Visum fuerat barbaris, ut dixit, (omnino enim dixit ille) nos mactare: & quæ pertinent ad sacrificia, iam uesperè parata erant omnia, ara, ensis, libamen, phiala & thus. Summo ergò manè certa erat mors, nisi Deus erat prohibiturus, sicut certè prohibuit. Postquam autem ille, cum me suam non celauisset fugam, aufugit, & propter longum uia spatium, & quod incerta esset persecutio, dubium esset an eum possem assequi, quod non solum tempus (erat enim uespera) usque ad manè, esset sufficiens terminus ei, qui fugeret: sed etiam itineris incertitudo faciebat, ut nescirem quonam modo possem eum persequi. Quis enim est tam egregius simul inuestigator, & tam bona coniectura præditus, ut in tanta latitudine solitudinis, itineris inueniat uestigia? est enim tota aspera & lacunosa, & quæ nullum omnino ostendat uestigium quod acceperit. Cum hæc ita se haberent, ego pronus iacebam, uultum quidem humi defigens, propter angustias autem afflictionis mentem sursum erigens, & sic Deum uniuersum sensim & apud me rogans, ut potè quod nihil exiis, quæ ad hanc uitam pertinent, ad nullam rem uilem me posset deducere & attrahere, propter celere necessitatem: sed efficeret, ut essem potius sobrius & uigilans, & soli Deo mentem adhiberem, & à spe in eum, pendere.

Precatio eius
ad Deum.

Quocirca dicebam: O Domine & Deus, qui solus es opifex uniuersæ, quæ cernitur & quæ mente intelligitur, creature: habes in manu tua corda eorum, quæ es fabricatus, & conuertis sæpè ad misericordiam, ferociam impetus alieni à ratione, quando uolueris iusto & rationi consentaneo iudicio, eos qui tuæ potestatis sententia morti traduntur, conseruare: qui sedas iras ferarum agrestium, quæ profiliunt ad humana corpora deuoranda. Qui vim ignis hebetasti, & solo nutu tuo pueros tuos illatos conseruasti, & eorum pilos & colorem arcana tua & admirabili potentia flamma reddidisti potentiora: tu me quoque serua rex Christe, qui nulla spe nitor auxilij, qui mox inimicorum iudicio sum uita priuandus, qui (ut est uerisimile) iam sum mortuus: & nè permittas, o Domine, ut meus sanguis sit libamen demonibus, neque mearum carnum nidore lætificentur mali spiritus. Statuerunt me astro sacrificare matutino, quod cognomen accepit ex uitio libidinis. Sed nè permittas Domine, ut corpus meum, quod in hodiernum usque diem castum est conseruatum, sit hostia demonis, qui cognomen accepit ab intemperantia. Muta autem cor ferinum ferarum uerè immanium ad clementiam & mansuetudinem, qui mutasti iram in Esther inflammatam Assueri, regis Mediæ, & eius inimitem animum conuertisti ad misericordiam. Serua animam, quæ tibi seruire proposuit. Redde me patri seni & tuo famulo, filium rudem malorum, & qui, quod ad propositum attinet, sum pius Dei cultor futurus. Non enim propter metum periculi hanc nunc incipio confessionem, ut uideatur promissum rependi pro salute. Certaminis enim necessitatem anticipaui libera mea cogitatione. Ostende fidem esse ad salutem pedibus perniciosam, & tuam spem esse quamuis fuga tutiorem. Effugit mortem is, qui mecum erat manè sacrificandus, & fuga sibi salutem peperit. Ego autem mansi, expectans quod tibi uideretur, & sum in manibus inimicorum, tuo confidens auxilio. Ille suis pedibus, ego tuæ credidi potentia. Nè sit diuina expectatio ad salutem infirmior spe corporis. Conseruatus est ille, qui tenebris usus est ad fugam, & rectè quidem sit conseruatus. Ad me iam peruenit lux diei. Tu deinceps me conserua tua sapientia, qui uiuis lucem largiris ad tua exequenda præcepta.

Esther 15.

Me sic orantem cum acerbis lachrymis, manè insomnem occupauit. Cumque respexissem, uidi iam luciferum prodeuntem ex horizonte. Surgens autem ab eo loco, in quo iacebam, sedi, manus meas complicans genibus, & faciem super ea inclinans, sinum implebam lachrymis: & rursus corde clamabam ad eum, qui me poterat eximere, intentia uis spiritus: Mirifica, dicens, mecum Domine tuam misericordiam, qui

(solus

solus habes vitæ & mortis potestatem, sicut mirificasti cum sanctis, qui olim constituti fuerunt in necessitate, & liberati fuerunt ab omni afflictione: vt nos habeamus fiduciam te inuocandi, & confidendi, fore vt liberemur ab ijs, in quibus sumus malis, cum illos habeamus tui exemplar auxiliij. Tu redemisti Isaac qui iacebat ad ipsam aram occisionis, & patrem, qui tincturus erat ensẽ sanguine, sono vocis retraxisti. Tu Ioseph eripuisti à fratrum dextera, quæ eadem moliebatur: & rursus eum ei paratam fuissent infidiæ, ab iniustis liberasti vinculis & custodia, & post longum luctum patri reddidisti regnantem. Tu huius patrem Iacob redemisti à necessitatibus, cui frater similiter inuidebat tyrannidem. Tu cum duos pueros mortuos oratione prophetica è lecto fecisses surgere, præbuiisti viduis matribus. Tu ipse, ô Domine, in quem non cadit mutatio, qui hæc diuina virtute fecisti admirabilia: Tu quoque me nunc exaudi, & largire viuum patri eum, qui te altissimum suum duxit esse refugium, & solueluctum, qui superat omnem consolationem: & da ijs, qui norunt nomen tuum, vt admirentur vim tuæ potentia, ô rex maximè celebrande.

Cum ego autem in his essem, surgunt repleti tumultu, vt potè quod sacrificij tempus præterisset: iam enim sol lucebat super terram: & cum non inuenissent alterum, neque scirent quidnam eo factum esset, me interrogarunt. Postquam autem respondi me nescire, cum essem apud eos, siluerunt, & neque minati sunt, neque ostenderunt vlla signa iracundiæ. Tunc quietus ac compositus fuit mihi spiritus, & Deo benedixi, qui non despexerat mei humilis orationem. Me autem deinceps subijit audacia & fiducia, cum Deus omnino hæc mihi concessisset: cumque iuberent vt nefarijs vescerer, contradixi: & luderem cum mulieribus, non parui imperantibus, donèc venimus prope terram, quæ habitatur. Tunc enim cum nescio quid communiter consultassent, introducunt in vicum, qui dicitur Subaita, & ijs qui illic erant, significant se me velle vendere. Cum autem nihil agerent, sed re infecta sæpè reuersi essent, vt potè quod nullus vellet dare plus quàm duos aureos, tandem vbi eduxissent, & vt nos illis erat, nudum ante vicum statuissent, ensẽ collo meo imponunt, si nullus me emat, dicentes se me statim interfekturos. Ego autem ijs, qui ad emendum veniebant, supplex eram, manus extendens, vt darent quantum petebant barbari, & nè viderentur parci, cum precium darent humani sanguinis, dicens me esse precium propediẽ redditurum, & ei qui emisset, lubenter, si vellet, esse seruiturum, confitens eum esse dominum etiam post redditum precium, qui meam vitam emisset. Quidam itaque mei misertus clamantis & lachrymantis, vix tandem me emit: & ex eo hic, vt vides, emptus sum, vt multa dicam breuiter. Video enim te perturbatum, & non longè abesse à lachrymis, & esse planctu confusurum gaudium. Hæc quidem sum passus, pater, & passus, fui liberatus. Te autem deinceps Deum glorificare conuenit pro mea hac inopinata, & quæ præter spem & expectationem reddita est, salute.

Vide mos
rem barba-
ricum.

Sed tu quidem, dixi, ô fili, innumerabilia tolerasti pericula, & multas sustinisti mortes expectatione, etiam si Dei gratia eius effugeris periclitationem. Idem enim est, mortem verè sperare, & eam discere experientia: mitto dicere, quod etiam grauiorem.

Non enim tantum affert dolorem dissectio, quantum, quæ eam præcedit, expectatio, quæ sensum doloris longo quodam metu extendit, & facit vt verè maneat, quæ speratur, molestia. Ego autem in tempore illius afflictionis os meum ad Dominum aperui, & continentia & alterius malorum perpersionis professus sum austeram seruitutem, si te viuum solūmodo recipere, & audiui vocem dicentem: Stabiliet Dominus, stabiliet verbum quod egressum fuit ex ore tuo. Non oportet autem, ô fili, transgredi professionem, nec eum fallere, qui diuino responso confirmauit promissum.

Votum sub
conditio-
ne.

Cum sic bonum finem votum acceperit, ego quoque ô pater, inquit puer, tecum prompto & alacri animo laborem suscipiam, & promissi ero socius, quandoquidem fui gratia quoque particeps, & beneficij maximum percepi fructum. Nam tu quidem luctum, ego autem mortis euasi periculum: cum etiam vniuersum à Deo in tuam gratiam factum sit. Si enim Iepthe, qui pro consequenda in bello victoria votum fecit, inseruit filia, sui cade & sacrificio, dans seipsam futuram hostiam propter conseruandam patris existimationem: quisnam ego fuerim, si non velox & præcurrens sim debiti paterni exolutor? idque cum sim Deo redditurus debitum, qui scit exolutionem rursus

Iudic. 11.

rursus secunda rependere gratia: & quod redditur debitum, non accipit tanquam debitum: sed hoc accipit fœnori, & se confitetur debere exolutionem in remuneracionem grati animi debitoris: qui semper quidem profundit gratias, & se semper scribit esse debitorem ijs, qui fœnori accipiunt beneficia: & eorum omninò reddicionem, reputat liberalitatem & munificentiam: vt & semper incipiat benefacere, & tanquam debitor referat gratias. Quamobrem cum me in exoluendo promptum socium haberas pater, incipe reddere. Omninò autem Deus, qui nostras nouit vires, conuenienter eis exiget debitum: nec maiores postulabit labores, quam possit robur præstare, naturæ sciens imbecillitatem. Ego autem his quoque verbis sum precatus: Os, ô fili, detur exire ad opus, & in rebus conspici: vt & promissum suum finem accipiat, sitque votum efficax, & merces consequatur labores. Hoc est enim finis & terminus vniuersi operis, quod fit ex Deo, vt obsignentur actiones remuneracionibus, & certamini corona ferant testimonium: quandoquidem quæ digna datur merces, solet esse argumentum, quòd sit opus probatum, & sunt præmia certum testimonium decertationis. Sed hæc quidem sic habent.

Humani-
tas episco-
pi.

Eorum autem, qui illic erant, verè pius & religiosus Episcopus cum nos diù curasset, & à priori afflictione nos non parùm recreasset, rogabat vt nos apud eum maneremus, benigneque pollicebatur, se nostri curam habiturum in omnibus. Nè videretur autem vim afferre, quòd reputaret precium datum pro filio, nec nimis iure domini exigere vt maneremus, permittit vt faceremus quicquid videretur ex nostra animi sententia: in hoc solo in nos exercens tyrannidem, quòd sacri ordinis iugum vel inuitis nobis imposuerit. Nos enim reputantes onus ministerij, ægrè ferentes desolebamur, vt quod nostris esset viribus superius, & vix solis sanctis cõueniret, quòd ad vitæ gerendæ rationem attinet. Nam illis quoque visum est graue, & vocati, confessi sunt dignitatem esse maiorem, quàm vt eis conueniret: & Deo contradicebant, producentes suam indignitatem, & recusabant ordinationem, causantes imbecillitatem, etsi omnibus, qui nunc sunt, essent ad munus aptiores, & ex rerum honestarum exercitatione maiorem in colendo possent habere ad Dominum fiduciam. Ille autem dicebat munus conuenire laboribus, & certaminis perpeffionibus dabat mercedem, vt putabat, dignitatem. Volentes autem discedere, & domum proficisci, liberali viatico profecutus, vt potè quòd longa esset via, & vt Dei gratia nos comitaretur, precatus, quæ deinceps nobis pacè conciliaret, sic dimisit: cum nec de dominio se arroganter iactasset, vt aliquis fortasse alius, eius quem emerat, autoritatem prædicans: sed etiam quod videbatur fuisse infortunium, leuasset multa consolatione: & opinionem insolentiæ, vitasset moderatione. Mihi autem hîc desinat oratio, vbi rerum grauium cessauit periclitatio, quæ Dei gratia post multam afflictionem, lætioris vitæ præbuit principium: Qua detur nobis omnibus frui & nunc, & in futuro seculo, virtute & bonitate sanctæ & consubstantialis Trinitatis, Amen.

Sancti viri
vt se sacer-
dotio indig-
nos putã-
runt.

VITA, ET INSTITVTIO SANCTI PATRIS
NOSTRI IOHANNIS CALYBITAE, HOC EST,
*qui sub tugurio habitabat: Authore Simeone
Metaphraсте.*

15. IANVAR.

Iohannis
Calybite
parentes &
patria.



TRI iusti & perfecti vitam, honestè, purè & cum virtute aeternam, vobis qui concordés in hunc locum cõuenistis, narrare in animo habeo. Vixit enim ille temporibus nostris, Qui cum huius vitæ negocia singulari sapientia, & in Christum fide ac pietate contempseret, caelestia bona consecutus est. Res ipsa cuiusmodi sit, narratione hac explicabitur. Fuit in vrbe Roma vir quidam valdè diues, & dignitate illa præditus, qua ij sunt, qui exercitus ducunt. Nomen viro illi erat Eutropius: eius autem coniunx, Theodora vocabatur. Is habuit tres filios, è quibus duo civilibus magistratibus ab ipso occupati erant. Qui verò natus erat minor, Iohannes